

Näringsdepartementet
Enheten för kapitalförsörjning
Henrik Levin
N2015/4705/KF

En fondstruktur för innovation och tillväxt (SOU 2015:64)

Teknikföretagen har inbjudits att inkomma med remissvar till betänkande av utredningen En fondstruktur för innovation och tillväxt (SOU 2015:64).

Teknikföretagen vill framföra följande synpunkter på förslaget:

Sammanfattning

- Det är bra att kapitalet riktas till tidiga skeden där det idag finns ett utrymme där marknaden inte går in samt att förslagen täcker såväl bidrag som lån som ägarkapital.
- Vi stöder förslaget till en sammanslagning av Fouriertransform och Inlandsinnovation till FondInvest som ett första steg. Även om en bredare genomgång och analys av det statliga riskkapitalsystemet och ett större grepp med ytterligare förslag till sammanslagningar hade varit önskvärt.
- Teknikföretagen instämmer i att de fonder som föreslås måste kunna ta risk, drivas med låga avkastningskrav och förväntas göra vissa förluster.
- Vi är positiva till en demonstrationsanläggningsfond och fortsätter gärna diskussionen om hur en sådan fond ska utformas.
- Vi välkomnar att statens engagemang som ägare i företag minskas.
- Vi välkomnar att Almis lånemöjligheter utökas.
- Vi välkomnar förslaget om bankgarantier.
- Vi stöder förslaget att innovationskontor och inkubatorer ska få ökade verifieringsmedel. Även Science Parks bör utnyttjas för detta.

Samtidigt som:

- Förslaget bibehåller och omfattar många olika förslag till fonder, vilket resulterar i en spretighet, svåröverskådlighet och onödigt stora administrativa kostnader. I vissa fall hanterar dessa fonder små belopp, vilket gör dem dyra att administrera och driva.
- En stor del av Inlandsinnovations och Fouriertransforms medel är idag bundna i olika åtaganden. Det är oklart hur mycket pengar som frigörs.

Avgörande är på vilket sätt och i vilken takt staten beslutar att gå ur sina tidigare åtaganden.

- Fonden föreslås revolvera samtidigt som den ska ta större risk än vad som görs idag. "Som ekonomiskt mål bör gälla att fondens kapital ska behållas reellt oförändrat". Det är motstridiga signaler som behöver förtydligas. Fonderna bör tillåtas ta risk och agera med låga avkastningskrav, och då måste det också finnas en beredskap för att kapitalet kan minska.
- Det är nödvändigt att villkoren är intressanta för VC-aktörerna om förslaget om VC-fonder ska realiseras. Men genom att ta en del av risken och minska kostnaderna för VC-aktörer riskerar fonden att bli marknadssnedvidande. Det är en delikat avvägning.
- Villkoren för bankgarantierna bör vara sådana att de är intressanta för bankerna. Samtidigt bör företagens avgifter hållas på en låg nivå så att de blir intressanta för företagen.
- Skatter och regler har stor betydelse för tillgången till riskvilligt kapital. Statliga insatser i tidiga skeden för att främja fler och växande företag bör följas av förbättrade förutsättningar för privat riskkapital, så att företagen stannar och verkar i Sverige och ger arbetstillfällen och skatteinkomster och tillväxt här. Teknikföretagen instämmer i att utredningens förslag bör kompletteras med förbättrade skattevillkor för optioner, investeraravdrag och höjt takbelopp för sänkta arbetsgivaravgifter för företagens investeringar i forskning och utveckling samt mer förmånliga 3:12-regler.

Förslagen

Teknikföretagen vill föra fram följande synpunkter på utredningens förslag:

Bakgrund

Hans Rydstad har på ett förtjänstfullt sätt lyckats ringa in problematiken och komma med välavvägda förslag på den korta utredningstid som var avsatt. Vissa av förslagen, behöver dock utvecklas mer i detalj och där är vi gärna med och för en diskussion.

Teknikföretagen instämmer i Riksrevisionens slutsatser att riskkapitalsystemet idag är svåröverskådligt och att de marknadskompletterande insatserna från staten i högre grad bör styras mot tidiga investeringsfaser där privata aktörer inte verkar i tillräcklig utsträckning (Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget (RiR 2014:1). Riksrevisionen lyfte frågan om geografisk avgränsning och motstridiga mål, som gör att statliga riskkapitalinsatserna inte hamnar i de tidiga skeden det är avsett.

Teknikföretagen instämmer i att det finns brister i tillgången till riskkapital i tidiga skeden och vid expansion för innovativa och snabbväxande företag. Staten har en viktig roll i de tidiga skeden där marknaden inte är villig att gå in. Tillgången till riskvilligt kapital i olika skeden av ett företags utveckling är avgörande för om dessa ska kunna växa, etablera sig på nya marknader och anställa fler medarbetare. I de allra tidigaste skedena då riskerna är stora är det många

gångar svårt för företagen att få lånefinansiering eller privat ägarkapital. Här finns ett behov av en grundläggande offentlig infrastruktur som främjar nya och växande företag. Statliga insatser spelar en kompletterande roll som katalysator för att attrahera privat kapital i de fall idéer och företag inte kommer förbi denna fas på grund av kapitalbrist. Detta gäller särskilt för de mer innovativa företagen som har en stor tillväxtpotential. Följden blir annars att ett antal lovande idéer/företag inte utvecklas eller begränsas i sin tillväxt. Behovet av offentlig riskvillig finansiering i tidiga skeden är väsentligen större än tillgången. Inte minst gäller det mjuka lån där lånet skrivs av om projektet misslyckas. Är projektet framgångsrikt ska återbetalning ske enligt marknadsvillkor.

Den samhällsliga effekten av fungerande och växande företag är mycket stor, såsom påpekas i utredningen. Den samhällsliga avkastningen på statliga insatser är två till tre gånger högre än den företagsmässiga avkastningen, vilket motiverar statliga insatser i tidiga skeden.

Det tar ofta mycket lång tid att bygga ett lönsamt företag, varför risken är stor att företaget inte överlever p.g.a. för låg försäljning och bristande lönsamhet. Det globala marknadsinträdet kostar väldigt mycket, för innovativa snabbväxande företag kan det handla om mellan 200 miljoner och upp emot en miljard konor. Det här är inte pengar som staten kan eller ska stå för därför är det helt avgörande att villkoren är gynnsamma för privat kapital så att dessa företag växer och utvecklas i Sverige.

Teknikföretagen instämmer i att det behövs förstärkt finansieringsstöd i tidiga faser samt vid expansion för innovativa kunskapsintensiva företag. Branscher som tillverkningsindustrin, miljö- och energiteknik och Life Science har ofta lång utvecklingsprocess och höga kostnader och kapitalbehov, såsom utredaren påpekar. Det här är en bild som stämmer väl överens med den vi har fått av våra medlemsföretag inom ICT, tillverkning, medicinteknik m.fl. branscher. Det är emellertid viktigt att inte geografiskt avgränsa resurserna eller alltför tydligt ange vilka branscher som avses. Detta bör kunna utvecklas över tid i enlighet med utredarens förslag.

Färre aktörer

Hur staten bidrar med kapital till företag är svåröverskådligt och insatserna är delvis överlappande och når idag in målet att investera i tidiga skeden. Vi välkomnar därför ett steg i rätt riktning att göra insatserna tydligare, så att statligt riskkapital går till att minska risk och skapa tillväxt och utvecklingsresurser för tidiga skeden. Målet bör vara att säkra framgångsrika affärsidéers utveckling i Sverige och skapa största möjliga nytta med de statliga insatserna genom att så mycket som möjligt av de statliga medlen når ut till företagen. Administration och strukturer bör effektiviseras och det ska vara lätt för företagen att hitta rätt i systemet.

Många offentliga aktörer som erbjuder i stort sett samma sak är inte effektiv resursanvändning – varken av samhällets medel eller av den tid som entreprenören förväntas lägga på ansökningar. Många tilldelade belopp är små och står inte i proportion till den tid det tar att få dem beviljade. Medlen fungerar

dock ofta bra som första hjälp och för att ge företaget fortsatt legitimitet i nästa kapitalanskaffningsrunda. Genom att slå samman aktörer skulle större belopp kunna beviljas till färre konkurrenskraftiga företag.

Bankgarantier och lån

Vi välkomnar utredningens förslag att öka Almis tillväxtlån och ge bankerna möjlighet att få statliga garantier för bankgarantier till företagen, vilket är viktiga källor till kapital för växande industriföretag.

Det är många gånger helt avgörande för möjligheten att utveckla och industrialisera en god affärsidé att det finns tillgång till lån vid start och expansion. Statliga förlustgarantier används av flera länder som ett sätt för staten att täcka en större del av förlusten för banker och investerare som investerar eller lånar ut medel i förkommersiella faser. Det gör att marknadens aktörer vågar gå in och underlätta för företag i dessa faser att växa. Vi välkomnar att utredningen föreslår bankgarantier även i Sverige. Avgörande för att de ska komma till användning är att villkoren är sådana att det blir intressant för bankerna att använda sig av dessa och villkoren samtidigt gör att de är intressanta för företagen.

Den allra viktigaste finansieringen för de flesta företagen är finansiering med egna medel. Därför är skatter och regler, såsom 3:12-reglerna, som missgynnar företagarnas investeringar med egna medel gentemot externa aktörers, direkt skadligt för företagens tillväxt och sysselsättning i Sverige. För att fler ska vilja satsa privat kapital är det väsentligt att skatter och regler är utformade så att de främjar sparande, risktagande och entreprenörskap och därmed bidrar till att få fler och växande företag i Sverige.

Innovationsstödsystemet

Offentliga bidrag för verifiering av affärsidé, teknik, marknad, affärsutveckling m.m. som underlättar utvecklingen av tillväxtorienterade företag har stor betydelse för att kunna ta företagsidéer vidare. Stöd i form av bidrag, lån, riskkapital, tillgång till Science Parks, innovationskontor, inkubatormiljöer och rådgivning de första åren underlättar för nya affärsidéer och företag att utvecklas. Almis verksamhet fyller här en viktig roll. Det gör även VINNOVAs program som stöttar utvecklingen av nya och innovativa produkter och tjänster och samverkan mellan akademi och institut, Science Parks, inkubatorer, innovationskontor och nätverken kring dessa är väl etablerade och erbjuder miljöer som säkrar bra affärsidéer, team, teknik och kontakt med akademi och näringsliv, det finns en stor potential i att resurssätta dessa aktörer ytterligare. Vi välkomnar därför utredningens förslag i dessa delar.

Färre aktörer och en renodling av deras uppdrag skulle ge större nytta och högre effektivitet. Genom att slå ihop innovationskontor, inkubatorer, Science Parks och holdingbolag skulle större belopp kunna beviljas till färre som bedöms ha en världsmarknad. De medel som fördelas till innovationskontor och inkubatorer bör även gå till Science Parks och riktas till dem som lyckas bäst med de olika programmen och inte spridas brett till alla.

Utredningens överväganden och förslag

5.1 övergripande inriktning

Teknikföretagen stöder:

- Allt statligt riskkapital och statlig utlåning bör vara marknadskompletterande.
- Staten ska undvika att bli dominerande ägare genom de investeringar som görs för att därmed också undvika att roller blandas ihop.
- De statliga riskkapitalinsatserna bör också alltid ske tillsammans med privat kapital.
- Stödet i mycket tidiga faser behöver förstärkas. Det är en verksamhet som till sin natur går med ett visst underskott och där de årliga anslagen i detta fall till VINNOVA och Almi behöver ökas.
- Den övergripande målsättningen att stärka hela det finansiella ekosystemet.
- Det finns även andra delar i det statliga systemet som kan behöva förändras. Detta gäller bland annat frågan om olika statliga aktörer har delvis överlappande mandat och att rollerna därför kan behöva tydliggöras.

5.2 En ny riskkapitalstruktur

Teknikföretagen välkomnar en sammanslagning av Inlandsinnovation och Fouriertransform. Även om en bredare genomgång och analys av det statliga riskkapitalsystemet och ett större grepp med ytterligare förslag till sammanslagningar av statliga aktörer hade varit önskvärt. Uppdragen är idag delvis överlappande och floran av aktörer svåröverskådlig och splittrad med små belopp och stora administrativa kostnader.

Teknikföretagen instämmer i att staten inte ska vara majoritetsägare i enskilda bolag.

Vi stöder att inriktningen ska kunna ändras över tid. De bör inte låsas geografiskt eller branschmässigt, men det är rimligt att fonderna inledningsvis satsar på branscher där kapitalbehoven är stort såsom läkemedel, medicinsk teknologi, cellulosa och materialteknologi, teknologi kopplad till verkstadssektorn och tjänster/service, såsom föreslås.

Det är väl tänkt med en minsta kritisk storlek på de underliggande fonder som fond-i-fondlösningen ska satsa på. Förslaget bibehåller emellertid en splittrad bild med en rad olika fondlösningar såsom;

Mikrofonden innehåller t.ex. många små regionala fonder i storleken 5-30 miljoner. Många små fonder skapar stora administrativa kostnader. Det finns även en svårighet som nämnts i att kapitalet över tid ska bevaras, vilket ger motstridiga signaler när syftet är att den ska kunna ta risk.

Fonden bemannas från Inlandsinnovation och övertar redan gjorda investeringar, samtidigt ska den ha en liten administration. Frågan är i vilken takt kapital kommer att frigöras om tanken är att gjorda investeringar ska övertas.

5.3 Fondinvest AB:s uppdrag, kapital och organisation

Teknikföretagen stödjer att Fondinvest ska drivas med en liten förvaltningsorganisation och utnyttja extern kompetens. Teknikföretagen stöder att fokus ska ligga på investeringar i svenska företag i tidigt stadium av sin utveckling samt att det ska ha ett samhällsuppdrag att skapa förutsättningar för fler och växande företag "Fondinvest AB ska bidra till tillväxt, innovation och ökad sysselsättning genom att stärka utbudet av kapital till innovatörer och företag i utvecklingsskedan så att dessa kan utvecklas till växande företag."

Den bör självklart bemannas med relevant kompetens som inte har egna särintressen genom ägande i bolag, politiska motiv el annat.

Ekonomiska mål

Kapitalet ska vara revolverande och återföras till verksamheten med mål att fondens kapital över tid ska behållas reallt oförändrat samtidigt som den ska ta risk, vilket ger dubbeltydiga signaler. Under rubriken *Kapitalbehov* nämns att VC-investeringar kännetecknas av hög risk och periodvis mycket långa innehav. Viktigt är att det tydliggörs hur mycket risk Fondinvest förväntas kunna ta.

Det är oklart i vilken takt de medel som idag finns bundna i Fouriertransform och Inlandsinnovation kan frigöras och därmed hur mycket pengar den nya fonden kan förväntas ha att förvalta, detta bör förtydligas.

Riskdelning- några modeller

Fondinvest ska göra utlysningar och upphandla investeringstjänsten enligt några olika modeller. Dessa aktörer subventioneras genom att:

- Det statliga kapitalet har samma risk men ett tak på sin avkastning dvs. all uppsida över en viss nivå går till de privata medinvesterarna
- Det statliga kapitalet tar en större risk, dvs. vid förlust tar det statliga kapitlet en oproportionellt stor andel av förlusten upp till en viss nivå.
- Det statliga kapitalet står för hela eller lejonparten av driftskostnaderna.

Det nämns att "I undantagsfall kan det bli aktuellt att Fondinvest AB gör åtaganden utan krav på parallell privat investering."

Det står i strid med att staten inte ska gå in mer än 50 procent i en investering och öppnar upp för en önskat stor statlig ägarandel.

5.5 Garantisystem

Teknikföretagen stöder att ett garantisystem ska införas för att öka små företags möjligheter att få banklån genom att bankernas risk begränsas med en statlig garanti. Små företags möjligheter att få banklån har försämrats i och med nya bankregler. Svenska banker har heller inte, med något undantag, visat något intresse av att låna ut medel till små företag, då EU nyligen införde möjlighet till bankgarantier för lån till dessa. Det är därför avgörande att villkoren görs sådana att det blir intressant för bankerna samtidigt som avgiften inte blir för hög för företagen för att dessa ska nyttjas och komma till nytta.

5.6 Demonstrationsanläggningsfond

Teknikföretagen stöder tanken om en demonstrationsanläggningsfond. Vi fortsätter gärna diskussionen om hur en sådan modell skulle kunna se ut, inte minst vad gäller utvärdering.

Ett system för innovationsinfrastruktur med testbäddar, demonstrationsplattformar m.m. för test, validering och uppvisning av resultat och koncept i samverkan med partners och potentiella kunder saknas idag. Teknikföretagen föreslår att frågan om innovationsinfrastruktur och statliga investeringar i demonstrationsanläggningar/testbäddar hanteras i ett bredare perspektiv där de statliga aktörerna inom området ser över behoven och föreslår lösningar. Teknikföretagen bidrar gärna i den översynen.

5.7 Genomförande och finansiering

Ett frågetecken är i vilken takt medel kommer att frigöras för den nya fonden Fondinvest. Avveckling av innehaven i Fouriertransform och Inlandsinnovation förväntas ta 3-5 år. I vissa av dessa åtaganden är staten så gott som den enda ägaren. Teknikföretagen välkomnar att staten minskar sin del som ägare. Samtidigt kommer det att ta tid att göra detta på ett sätt som gör att bolagen hanteras på ett ansvarsfullt sätt, såsom utredningen påpekar.

Förslaget omfattar många olika former av fonder och administrationskostnaderna kan förväntas bli omfattande trots de goda intentionerna att minska dessa.

5.8 Styrning och uppföljning

Det är naturligtvis avgörande hur styrning och uppföljning utformas, hur resultaten bedöms och värderas, vilken risk som tillåts och vad som bedöms vara en framgångsrik förvaltning av fonderna. Tydlighet, entydighet och utvärdering mot satta mål, såsom att fonderna ska gå in i tidiga skeden, bör uppfyllas.

5.9 Innovationsstöd

Teknikföretagen stöder förslagen att Almis innovationslån ska utökas samt Vinnovas medel till verifiering av forskningsmedel och projekt via innovationskontor och inkubatorer ska öka för att få mer ut av de resurser som läggs på forskning- och utveckling i företagen och akademien. Teknikföretagen instämmer i att tillgången på kapital i dessa tidiga stadier bör förbättras i Sverige

för att stötta företag i kritiska tidiga skeden och vid expansion, få nytta av tidigare statliga insatser och brygga över till där marknaden går in. I mycket tidiga skeden och vid expansion samt för innovativa företag kan statliga insatser bli en katalysator för att privata aktörer ska våga gå in.

Det är många gånger helt avgörande för möjligheten att utveckla och industrialisera en god affärsidé att det finns tillgång till lån vid start och expansion. Det är en god princip att stötta företagen genom att staten går in och garantera lån i tidiga skeden där marknaden inte går in och bankerna inte är beredda att ta risken. Företagarna själva är många gånger bäst skickade att bedöma affären, marknaden, tekniken och idén. Teknikföretagen ser därför positivt på att Almis medel för förlusttäckning utökas samt att beloppsgränsen höjs.

Det är positivt att Almi ska kunna delegera behandling av innovationslån, mikrolån och pre-seedlån till de inkubatorer, innovationskontor, holdingbolag och förslagsvis också Science Parks som besitter kompetens och förutsättningar i övrigt att kunna göra en bra värdering. Ett bättre samarbete mellan dessa aktörer gör att företagen inte tvingas göra om ansökningsproceduren hos flera aktörer.

Inkubatorer och innovationskontor fyller en viktig funktion i att stötta unga företag med att utveckla sin affärsidé, identifiera marknaden, utveckla och demonstrera ny teknik etc. Stöd i form av bidrag, lån, riskkapital och tillgång till rådgivning och fysiska miljöer att sitta i de första åren underlättar för nya affärsidéer och företag att utvecklas.

Teknikföretagen hade gärna sett att utredningen lagt ett förslag om sammanslagning av inkubatorer, innovationskontor, holdingbolag och Science Parks för bättre effektivitet och nytta av insatta statliga resurser. Idag är floran stor och växande och det krävs åtgärder för att minska suboptimering och dubbelarbete.

Teknikföretagen instämmer i att innovationsstödet till företag och projekt i tidiga utvecklingsfaser för verifiering av nya teknologier och idéer behöver förstärkas för att få ut mer av statliga och företagets insatser i forskning och utveckling. Statligt stöd fungerar som en kvalitetsstämpel, vilket underlättar för företaget att erhålla privat kapital och som en brygga över till att företagen får privat kapital. Detta bör fördelas på de inkubatorer som bedöms ha goda förutsättningar och kompetens att värdera idéer och projekt och bör inte spridas brett till alla inkubatorer.

5.10 Ramverket för investeringar

Teknikföretagen välkomnar att utredningen även lyft fram och berör frågor om ramverket för investeringar. Det borde ha varit en naturlig del av uppdraget från början och borde ha utvecklats och fått en större plats. Teknikföretagen instämmer i att utredningens förslag bör kompletteras med förbättrade skattevillkor för optioner, investeraravdrag och höjt takbelopp för sänkta arbetsgivaravgifter för företagets investeringar i forskning och utveckling samt förändrade 3:12-regler.

Den absoluta merparten av företagens finansiering i tidiga skeden kommer från personligt sparande, familj och vänner. För att mer kapital ska finnas och fler ska kunna satsa privat kapital är det avgörande att skatter och regler är utformade så att de främjar sparande, risktagande, arbete och entreprenörskap och därmed bidrar till fler och växande företag i Sverige.

För nystartade företag är arbetskraftskostnaderna ofta en tung post och nyckelpersoner kan vara dyra då de är efterfrågade på många marknader. I många av våra konkurrentländer erbjuds attraktiva personaloptioner. I Sverige används dessa sällan eftersom villkoren gör dem mer eller mindre ointressanta. Bättre fungerande personaloptioner skulle underlätta för företagen att rekrytera och behålla nyckelpersoner och experter, och de kan också få upp lönsamheten i företagen genom lägre personalkostnader, vilket kan återinvesteras i företaget.

Växande små företag behöver kunna attrahera mer kapital från flera olika håll. Genom att göra det lättare för vänner och familj att satsa pengar i bolaget skulle en större spridning av ägandet uppnås. Den skatterabatt som investeraravdraget ger möjlighet till idag bör höjas för att detta ska nå bättre effekt.

Idag kan företagen göra avdrag för arbetskraftskostnaderna vid investeringar i forskning och utveckling upp till ett takbelopp. Detta är välkommet, men takbeloppet är på en låg nivå. För att stimulera företagens investeringar i forskning och utveckling bör dessa avdragsmöjligheter öka till att omfatta fler företag.

Privatpersoner som satsar pengar i ett litet bolag måste idag skatta eventuell utdelning och vinst som om den vore inkomst av tjänst med hela 57 procent. Skatten bör inte vara högre än på aktier i börsnoterade bolag d.v.s. 30 procent.

Teknikföretagen, ansvarig innovationsfrågor

Lena Heldén